

Niet verzilting, het waterpeil of de emissie van middelen en meststoffen aan het oppervlaktewater, maar stortbuien zijn de grootste bedreiging voor de bollensector op watergebied. Dat zegt Sjaak Langeslag, hoogheemraad bij hoogheemraadschap van Rijnland. De andere problemen zijn volgens hem met kennis en techniek op te lossen.

Tekst: René Bouwmeester
Fotografie: René Faas

De bloembollensector heeft veel te maken met water en waterbeheer: verzilting, waterpeil, emissie naar het oppervlaktewater en waterberging. Alleen al daarom is het positief dat een van de bestuurders van Hoogheemraadschap van Rijnland – een bollengebied bij uitstek – een verleden heeft in de bollensector. Sjaak Langeslag was van 1992 tot 2013 algemeen voorzitter van de KAVB en daarmee het gezicht van de bloembollenbranche in Nederland. Daarnaast is hij sinds 2008 actief als bestuurder van hoogheemraadschap van Rijnland. Vorig jaar werd hij na de waterschapsverkiezingen hoogheemraad bij het waterschap. Daarmee maakt hij deel uit van het dagelijks bestuur en vanuit die functie is hij nog nauwer betrokken bij het waterbeleid en waterbeheer tussen het Noordzeekanaal en de lijn Wassenaar- Gouda.

Is die kennis van de agrarische sector niet aanwezig bij de waterschappen?

“Er zit veel kennis van de agrarische sector bij de waterschappen. Dat komt voor een groot deel van gebiedsbeheerders in de regio. Dat wil niet zeggen dat die kennis die zij opdoen altijd terecht komt bij de beleidsmedewerkers en het bestuur. Daar zit het verschil. Dat kan een probleem worden, want we gaan bijvoorbeeld steeds meer toe naar stuwen en gemalen die vanuit een centrale regelkamer worden aangestuurd. De gebiedsbeheerders krijgen daardoor een andere rol. De kans bestaat dat de contacten met boeren verdunnen en kennis verloren gaat.”

Deze zomer vond een bijeenkomst plaats waarbij bollentelers met medewerkers van Rijnland van gedachten konden wisselen over peilafwijkingen. Wat heeft dit opgeleverd?

‘Ondernemers hebben ook ruimte om zelf aan de knoppen te zitten’

“Er zijn aardige dingen naar boven gekomen, bijvoorbeeld over misinterpretatie van de betekenis van hoogwatervoorziening en onderbemaling. We weten nu dat meer uitleg nodig is. We hebben ook met akkerbouwers, veehouders en natuur- en milieuorganisaties gesproken. De uitkomsten worden nu verwerkt en waar nodig omgezet in aangepaste beleidsregels. Begin volgend jaar willen we dat uitrollen, tenzij blijkt dat alles bij het oude moet blijven.”

Hoe groot is de behoefte aan een peilafwijking?

“Je merkt dat een aantal ondernemers zelf aan de knoppen wil zitten. In een aantal gevallen vind ik dat ze die ruimte moeten hebben. Maar we willen niet dat de ene polder de andere onder water zet. De ene ondernemer moet ook niet de problemen afwentelen op de ander. Er hoort een verantwoordelijkheid bij voor de buurman. Er zijn trouwens al tientallen situaties waar dit gewoon goed gaat.”

Welke rol ziet u voor het waterschap weggelegd met betrekking tot de bollensector?

“Waterschappen wijzen niet meer naar de agrarische sector om te zeggen ‘los het op’. In plaats daarvan trekken het waterschap en de agrarische sector vaker samen op. Dat zie je bij het project van de KAVB, ‘Schoon water, schone sloot’. Ook daarin draait het waterschap mee om kennis bij elkaar te brengen en een oplossing te zoeken. Dat is een verandering die vooral in de laatste vijf jaar heeft plaatsgevonden.

In de bollenteelt spelen zaken als emissie van stikstof, fosfaat en gewasbeschermingsmiddelen. Daar moet aan gewerkt worden. Het beleid van Rijnland is dat we daar een gezamenlijke aanpak op willen zetten. In het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer van LTO proberen we eveneens via samenwerking oplossingen te zoeken.”

Wat kan de agrarische sector voor het waterschap betekenen?

“In de agrarische sector zit een enorme economische waarde, maar de sector bevat ook de buffers van het watersysteem, zoals sloten en vaarten. Daarin kunnen we veel water bergen, maar daar hebben we de medewerking van boeren en tuinders nodig bij het verbreden van sloten en het baggeren en onderhouden van de sloten. Dit is ook van belang bij het snel weer afvoeren van water en te komen tot het goede peil.

Die buffers worden steeds belangrijker. De klimaatscenario's gaan uit van grotere neerslaghoeveelheden in korte tijd. Als je in het landelijk gebied dan geen buffering hebt, ga je zeker gewasschade krijgen. En als je vanuit het stedelijk gebied niet de goede afwatering hebt naar het landelijk gebied en de boezem, verzuipen ze in de stad.”

Wat is de grootste dreiging op watergebied voor bollentelers?

“Dat is verschillend per gewas en streek, maar over het algemeen is de grootste dreiging wateroverlast en de gewasschade die het veroorzaakt. Daarmee zeg ik ook dat de perceelskeuze voor ondernemers heel belangrijk is. Is de grond goed qua structuur? Is het perceel goed gedraineerd? Kan een wateroverschot snel worden afgevoerd.”

Zegt u daarmee ook dat andere problemen kunnen worden opgelost?

“Met techniek kun je heel ver komen als het gaat over de aanvoer van zoetwater en het tegengaan van de uitspoeling van middelen en mineralen. Maar wateroverlast blijft onvoorspelbaar. Die stortbui van 80 millimeter water in een etmaal overvalt je. Er zullen, ondanks alle inspanningen en watersysteemmaatregelen, altijd situaties blijven waarbij het systeem het niet aankan of waarbij zoveel afvoertijd nodig is, dat de schade al is gedaan.”

Waar kunnen kwekers de meeste milieuwinst op watergebied behalen?

“Ik denk dat de grootste winst in de akkerbouw en bollenteelt waarschijnlijk kan worden behaald met het gebruik van GPS. Al je gaat spuiten en de wind is richting de sloot, dan blijf je daar weg. Als de wind is afgenomen, kun je met GPS exact terugvinden welk je stuk je nog moet doen. GPS is ook een goede techniek om minder middelen te gebruiken. En als je minder middelen gebruikt, dan is de drift per saldo ook minder. Hetzelfde geldt voor bemesting. Je creëert minder overschotsituaties door preciezer bemesten.”

Hoeveel investeert Rijnland in projecten voor de bollenteelt?

“De projecten zijn vaak lastig toe te schrijven aan één sector. Met dijken willen we de veiligheid garanderen. Ze zijn belangrijk voor burgers, maar ook voor agrarische bedrijven. Hieraan besteedt Rijnland jaarlijks ongeveer

30 miljoen euro. Neem daarnaast de watergebiedsplannen. Voor de polders inventariseren we het watersysteem. Het bleek dat de waterbergingscapaciteit en –afvoer niet overal op orde was, waardoor we bij veel neerslag kans op schade hebben. Dat betekent dat we sloten moeten verdiepen en duikers en gemalen gaan vernieuwen, zodat het systeem functioneel blijft. In dit soort projecten gaat jaarlijks ongeveer 50 miljoen euro zitten. En voor schoon en gezond water besteden we, naast de zuiveringen waar 70 miljoen euro in omgaat, ongeveer 10 miljoen euro.”

Rijnland heeft ook flink geïnvesteerd in een project met ijzerzand om uitspoeling van fosfaat tegen te gaan. Krijgt dit een vervolg?

“Het is nu aan de praktijk, maar ondernemers aarzelen. Dat heeft te maken met kosten. Het is niet altijd binnen hun bereik om dit probleem aan te pakken. En het probleem heeft geen directe relatie met hun huidige handelen. Denk bijvoorbeeld aan de ‘achtergrondwaarde’ van fosfaat. Het is best een lastige kwestie. Er moet de overtuiging ontstaan dat we het samen kunnen oplossen, want het probleem van normoverschrijvingen straalt wel af op de agrarische sector.”

Doet de agrarische sector voldoende voor het milieu?

“De sector doet veel, maar weet dat het nooit genoeg is. Zelfs als het aantal normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in het oppervlaktewater met 90 procent wordt teruggebracht, dan zijn er partijen die de overgebleven 10 procent nog te veel vinden. De sector blijft onder een vergrootglas liggen. Dat heeft ook te maken met het feit dat we meer inzicht krijgen in de werking van bepaalde stoffen in het milieu. De kennis blijft groeien.”

Het begint met zorgvuldig handelen en nadenken bij wat je doet. Dan gaat er al veel goed. Maar er zijn ook nog mensen die de spuitmachines afspoelen en het water van de erfplaten laten lopen. En ik ken een voorbeeld van een ondernemer die dacht dat een oud afvoerputje op het riool was aangesloten terwijl later bleek dat het in de sloot uitmondde. Er gaan dus ook dingen mis en dat kan de sector zich niet permitteren. Als er een overschrijding is, ga je dat merken, bijvoorbeeld in de toelating van middelen.”